

Ks. PAWEŁ BEDNARSKI

STRUKTURA I ORGANIZACJA STOWARZYSZENIA RODZIN KATOLICKICH DIECEZJI ŚWIDNICKIEJ

Sobór Watykański II w swoim nauczaniu nakreślił obraz, w którym w sposób zdecydowany zrywa się z koncepcją Kościoła bez wiernych świeckich. Stanowią oni bowiem niezwykle ważną część wspólnoty eklezjalnej wraz z duchownymi i osobami konsekrowanymi. Można powiedzieć, że dokumenty soborowe dokonują niejako promocji laikatu w Kościele, który poprzez swoją aktywność w świecie ma prowadzić do przemiany świata w duchu Ewangelii. Jednym z przejawów takiej aktywności są organizacje katolickie, których przykładem jest Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Świdnickiej (dalej skrót: SRK DŚ). Jego podstawowym zadaniem jest kształtowanie życia małżeńskiego i rodzinnego zgodnie z nauczaniem Kościoła oraz wspieranie członków Stowarzyszenia w ich życiu małżeńskim i rodzinnym. Przedmiotem niniejszego artykułu jest struktura i sposób organizacji SRK DŚ. Na wstępie zostaną opisane organy Stowarzyszenia, przy czym za podstawę analizy będą służyć przepisy *Statutu SRK DŚ*. W dalszej kolejności zostanie przedstawiony sposób nadzoru nad Stowarzyszeniem oraz uprawnienia organu powołanego do sprawowania funkcji nadzorczych nad Stowarzyszeniem. Istotną część będzie stanowić przedstawienie kwestii dotyczących majątku Stowarzyszenia, sposobu jego nabycia, składników oraz problemów związanych z jego Zarządem. Jako ostatni element zostaną ukazane przyczyny likwidacji Stowarzyszenia, procedura jej przeprowadzenia oraz kwestie dotyczące dyspozycji majątkiem pozostałym po likwidacji SRK DŚ.

1. ORGANY STOWARZYSZENIA

Rozdział V *Statutu SRK DŚ* jest zatytułowany *Władze Stowarzyszenia i ich kompetencje*. W poszczególnych paragrafach tego rozdziału opisane są organy Stowarzyszenia, ich struktura, sposób podejmowania decyzji oraz przysługujące im kompetencje. Art. 24 *Statutu* w pkt. 1 enumeratywnie wymienia Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia, Zarząd Główny Stowarzyszenia, Główną Komisję Rewizyjną i Komisję Pojednawczo-Dyscyplinarną jako władze Stowarzyszenia, ustalając jednocześnie czas trwania kadencji poszczególnych organów na 3 lata.

Walne Zgromadzenie to organ co do zasady występujący w formie zgromadzenia zwyczajnego, które jest zwoływane przez Zarząd Główny Stowarzyszenia raz w roku jako zgromadzenie sprawozdawcze lub sprawozdawczo-wyborcze¹. *Statut SRK DŚ* przewiduje także formę nadzwyczajną Walnego Zgromadzenia, które może zostać zwołane na podstawie uchwały Zarządu Głównego Stowarzyszenia, na żądanie Głównej Komisji Rewizyjnej lub na wniosek 1/3 członków zwykłych Stowarzyszenia², a przedmiotem obrad są sprawy, dla których zostało ono zwołane. Zarówno Walne Zgromadzenie zwyczajne, jak i nadzwyczajne zwoływane jest za pomocą zawiadomień listownych, które dostarczane są członkom Stowarzyszenia przynajmniej na 2 tygodnie przed planowanym zebraniem³. *Statut SRK DŚ* stanowi, że udział w Walnym Zgromadzeniu mają wziąć wszyscy członkowie Stowarzyszenia, chyba że liczba członków przekroczy 200 osób. W tym przypadku do udziału w Zgromadzeniu zobowiązani będą tylko wybrani delegaci poszczególnych Kół Parafialnych⁴. Pkt 3 art. 29 *Statutu* określa sposób udziału członków honorowych i wspierających w Walnym Zgromadzeniu. Mogą oni w nim uczestniczyć na zasadzie obserwatorów, z głosem doradczym, bez możliwości wzięcia udziału w głosowaniu.

Do kompetencji Walnego Zgromadzenia należą najistotniejsze kwestie dotyczące funkcjonowania Stowarzyszenia⁵; uchwalanie zmian w *Statucie*, wybór prezesa Stowarzyszenia i innych jego władz, wybór i ustalanie liczby członków Zarządu Głównego, Głównej Komisji Rewizyjnej i Komisji Pojednawczo-Dyscyplinarnej oraz rozpatrywanie sprawozdań wymienionych organów. Ponadto Walne Zgromadzenie uchwała główne kierunki i ustala podstawowe wytyczne działalności merytorycznej i finansowej Stowarzyszenia oraz rozpatruje wnioski i propozycje zgłoszone przez organy Stowarzyszenia i poszczególnych jego członków. Kolejnym

¹ *Statut Stowarzyszenia Rodzin Katolickich Diecezji Świdnickiej* (dalej skrót: *Statut SRK DŚ*). Archiwum Stowarzyszenia. art. 26.

² *Tamże*. art. 27

³ *Tamże*. art. 28 i 30.

⁴ *Tamże*. art. 29.

⁵ *Tamże*. art. 31.

uprawnieniem jest uchwalanie ordynacji wyborczej, regulaminów Stowarzyszenia oraz ustalanie wysokości wpisowego i miesięcznych składek członkowskich, wraz z możliwością upoważnienia Zarządu Głównego do zmiany wysokości składek w czasie trwania jego kadencji. Jako istotne uprawnienie Walnego Zgromadzenia należy wymienić prawo uchylecia uchwały Zarządu Głównego w razie jej sprzeczności ze *Statutem*, w razie zgłoszenia takiego wniosku przez Główną Komisję Rewizyjną lub 1/3 członków Stowarzyszenia. Do kompetencji Walnego Zgromadzenia należy także nadawanie i pobawianie godności członka honorowego Stowarzyszenia. W przypadku rozwiązania lub likwidacji Stowarzyszenia, uchwałę w tym zakresie wydaje Walne Zgromadzenie, jednocześnie określając kwestie dotyczące majątku likwidowanego Stowarzyszenia. Interesujący jest zapis pkt. 13 art. 31 *Statutu* nadający Walnemu Zgromadzeniu prawo interpretacji zapisów niniejszego *Statutu*. Jest to przykład wyjątkowej demokracji SRK DŚ, zważywszy, że do ważności uchwał wystarczy w sytuacji niskiej frekwencji udział jedynie 1/4 członków⁶. Oznacza to, że w określonym przypadku mała grupa członków może mieć decydujący wpływ na najistotniejsze kwestie dotyczące Stowarzyszenia. Jednocześnie zapis zawarty w VIII rozdziale *Statutu*, stanowiący, że „sprawy interpretacyjne” rozpatruje Zarząd w sposób wiążący⁷, wzmacnia pytanie o siłę wpływu członków na sposób rozumienia poszczególnych spornych zapisów w *Statucie*.

Art. 32 *Statutu SRK DŚ* zawiera normy dotyczące sposobu głosowania na Walnym Zgromadzeniu i określa wymogi dotyczące jego ważności. Uchwały Walnego Zgromadzenia podejmowane są w głosowaniu jawnym, a głosowanie tajne stosuje się jedynie w przypadkach przewidzianych w statucie, które dotyczą wyboru prezesa SRK DŚ i wyboru członków poszczególnych organów Stowarzyszenia. W przypadku wyboru prezesa dokonuje się to, gdy dany kandydat uzyska największą liczbę głosów, nie mniejszą jednak niż 50% głosów ważnych plus jeden głos. Jeśli żaden z kandydatów nie uzyska takiego wyniku podczas pierwszego głosowania, przeprowadza się drugą turę i prezesem zostaje kandydat, który otrzyma największą liczbę głosów. Pkt 3 art. 32 *Statutu SRK DŚ* reguluje sposób wyboru członków organów Stowarzyszenia. Stanowi on, że nie ma żadnych ograniczeń dotyczących liczby kandydatów na poszczególne listy wyborcze, a głosując, oddaje się głos na konkretną osobę. W skład organów wchodzi kandydaci według kolejności na liście określającej liczbę oddanych głosów na każdą z osób ubiegających się o zasiadanie w składzie danego organu.

W sytuacji wspomnianej już wcześniej niskiej frekwencji, dotychczasowy Zarząd Główny wyznacza drugi termin głosowania, nie wcześniej niż po upływie 1 godziny od pierwszego terminu Walnego Zgromadzenia. W tym przypadku nie obowiązuje już wymóg minimalnej obecności połowy członków Stowarzyszenia.

⁶ *Tamże*. art. 33.

⁷ *Tamże*. art. 56.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów przy obecności 1/4 uprawnionych do głosowania delegatów⁸.

Kolejnym organem Stowarzyszenia jest Zarząd Główny SRK DŚ, który kieruje jego pracą i odpowiada za swą działalność przed Walnym Zgromadzeniem⁹. Według art. 35 *Statutu*, w skład Zarządu Głównego może wejść od 7 do 11 członków, którym przewodniczy prezes Stowarzyszenia. Możliwość powiększenia lub zmniejszenia składu liczebnego Zarządu podyktowana jest prawdopodobnie względami praktycznymi, uzależnionymi od liczebności członków Stowarzyszenia i ilości spraw rozpatrywanych przez Zarząd. *Statut* przydziela członkom Zarządu Głównego określone funkcje. Obok prezesa w skład Zarządu wchodzi wiceprezes ds. organizacyjnych, wiceprezes ds. programowych, sekretarz, skarbnik i członkowie Zarządu¹⁰, którzy odbywają posiedzenia nie rzadziej niż raz na miesiąc. Ten ostatni zapis jest szczególnie trudny do osiągnięcia ze względu na pracę zawodową członków Zarządu i wydaje się, że dobrym pomysłem byłoby umieszczenie obok istniejącego zapisu „w miarę potrzeb” większego przedziału czasowego np. raz na dwa miesiące lub raz na kwartał.

W dalszej części *Statutu* określony jest zakres działania Zarządu Głównego Stowarzyszenia, tryb podejmowania przez niego decyzji oraz sposób reprezentacji.

Do zadań Zarządu Głównego SRK DŚ należy¹¹ wykonywanie uchwał Walnego Zgromadzenia, kierowanie bieżącą pracą Stowarzyszenia, reprezentacja Stowarzyszenia na zewnątrz i działanie w jego imieniu. Do kompetencji Zarządu należy zarządzanie majątkiem i funduszami Stowarzyszenia, uchwalanie okresowych planów działalności merytorycznej i finansowej Stowarzyszenia, podejmowanie uchwał dotyczących przyjęcia zapisów i darowizn oraz w przedmiocie kupna, sprzedaży, zamiany i obciążania nieruchomości. Ponadto Zarząd Główny jest uprawniony do powoływania, nadzorowania i rozwiązywania Kół Parafialnych Stowarzyszenia, uchwalania ich regulaminów, określania ich zasięgu terytorialnego oraz powoływania ich tymczasowych władz, z tym zastrzeżeniem, że okres ten nie może przekroczyć 6 miesięcy. Oprócz tego Zarząd Główny na mocy *Statutu* podejmuje uchwały w sprawie przystąpienia Stowarzyszenia do stowarzyszeń krajowych i zagranicznych. Kolejnym uprawnieniem jest wspomniane już prawo zwoływania Walnego Zgromadzenia Stowarzyszenia w jego formie zwyczajnej i nadzwyczajnej oraz uchwalanie zasad wyboru delegatów na Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia w przypadku realizacji pkt. 1 art. 29 *Statutu*. Obowiązkiem Zarządu Głównego jest składanie sprawozdań ze swojej działalności w trakcie obrad Walnego Zgromadzenia Stowarzyszenia. Należy także wymienić prawo Zarządu

⁸ *Tamże*. art. 33.

⁹ *Tamże*. art. 34.

¹⁰ *Tamże*. art. 36.

¹¹ *Tamże*. art. 38.

do nadawania wyróżnień za zasługi dla Stowarzyszenia. *Statut* jednak nie reguluje kwestii, czy wyróżnienia te mogą zostać nadane tylko członkom, czy też osobom spoza Stowarzyszenia. W przypadku podejmowania uchwał przez Zarząd Główny odbywa się to na zasadzie zwykłej większości głosów, przy obecności co najmniej połowy członków. W razie równej ilości głosów, głos decydujący przysługuje prezesowi Stowarzyszenia¹².

Bardzo istotną kwestią jest sposób reprezentacji Stowarzyszenia i składania przez nie oświadczeń¹³. Normy statutowe stanowią, że oświadczenia woli w imieniu Stowarzyszenia składają łącznie prezes lub wiceprezes z innym członkiem Zarządu, zgodnie z zapisem znajdującym się w Krajowym Rejestrze Sądowym¹⁴. W tym miejscu pojawia się pytanie dotyczące trafności zapisu zawartego w rozdziale VII *Statutu*. Stanowi on, że „wszelkie dokumenty wiążące Stowarzyszenie pod względem finansowym podpisują Prezes Stowarzyszenia i Skarbnik lub osoby upoważnione na piśmie przez Zarząd Stowarzyszenia”¹⁵.

Kolejnym organem SRK DŚ, który został ustanowiony w *Statucie*, jest Główna Komisja Rewizyjna¹⁶. Jest to organ wewnętrznej kontroli Stowarzyszenia, w którego skład wchodzi od 3 do 5 członków. Pierwszym z zadań Komisji jest opracowanie regulaminu Głównej Komisji Rewizyjnej i uchwalanie regulaminów Komisji Rewizyjnych Kół Parafialnych. O ile druga część przepisu nie dziwi, o tyle pierwsza jego część budzi pewne wątpliwości, ponieważ takie sformułowanie może wyłączać Komisję spod wpływów Walnego Zgromadzenia. Kolejnym zadaniem Głównej Komisji Rewizyjnej jest kontrolowanie, co najmniej jeden raz w roku, całokształtu działalności Stowarzyszenia, w sposób szczególny jego gospodarki finansowej i przedstawienie Zarządowi Głównemu wniosków pokontrolnych. Treść tego przepisu także nie jest ostra, gdyż trudno stwierdzić co oznacza sformułowanie „całokształt działalności”. Można spróbować zdefiniować to jako ocenę działalności Stowarzyszenia na jej trzech poziomach, o których mowa w paragrafie 3.3, tj. działalności na forum ogólnopolskim, na terenie diecezji i w poszczególnych Kołach Parafialnych. Jednak w takim przypadku powstaje pytanie, o jaki podmiot tej działalności chodzi: czy o poszczególnych członków Stowarzyszenia, czy też o jego organy. Jeśli przepis dotyczy działalności organów, w tym np. Zarządu Głównego, powstaje kolejne pytanie o sens składania wniosków pokontrolnych Zarządowi¹⁷ zamiast Walnemu Zgromadzeniu. Punkt 3 omawianego artykułu nadaje Komisji Re

¹² *Tamże*. art. 39.

¹³ *Tamże*. art. 40.

¹⁴ Odpis aktualny z Rejestru Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. Nr KRS 0000245969. Stan na dzień 15.12.2008 godz. 13:03:53. Oddział Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego w Wałbrzychu. Dział 2.

¹⁵ Statut SRK DŚ art. 53

¹⁶ *Tamże*. art. 41.

¹⁷ *Tamże*. art. 41 pkt 2.

wizyjnej uprawnienie do rozpatrywania i rozstrzygania sporów powstałych na tle działalności gospodarczej Stowarzyszenia. Można tu zauważyć wpływ instytucji mediatora czy sądu arbitrażowego, znanych na gruncie polskiej procedury cywilnej, choć w tej sytuacji może zachodzić uzasadniona obawa co do bezstronności rozstrzygnięcia zważywszy na fakt, że Główna Komisja Rewizyjna ukonstytuowana jest wyłącznie z członków Stowarzyszenia.

Obowiązkiem Komisji jest składanie sprawozdań na Walnym Zgromadzeniu Stowarzyszenia i stawianie wniosków o udzielenie lub odmowę udzielenia absolutorium dla ustępującego Zarządu Głównego Stowarzyszenia. W związku z tym zapisem powstaje kolejna trudność interpretacyjna. Kadencja Zarządu Głównego w myśl *Statutu* trwa 3 lata¹⁸. Stąd rodzi się pytanie, czy w takim razie absolutorium udzielane jest tylko po upływie kadencji Zarządu? I w takim razie, w jakiej relacji czasowej jest kadencja Głównej Komisji Rewizyjnej, która również jest określona na 3 lata i czy w ciągu trwania kadencji Zarządu Głównego Stowarzyszenia Komisja dokonuje oceny jego działania i przedstawia ją Walnemu Zgromadzeniu?

Art. 41 pkt 5 *Statutu* zawiera normy dotyczące członków Głównej Komisji Rewizyjnej. W myśl tego przepisu osoby te nie mogą pozostawać w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa do członków Zarządu lub trwać w stosunku podległości z tytułu zatrudnienia. Norma ta uzupełniona jest stwierdzeniem niepołączalności urzędów członka Zarządu i Komisji Rewizyjnej. W dalszej części zawarty jest zakaz wyboru na członka Komisji Rewizyjnej osoby skazanej prawomocnym wyrokiem za przestępstwo z winy umyślnej. Brak definicji rodzaju przestępstwa nadaje charakter surowości wymaganiom stawianym przed kandydatem na członka Komisji Rewizyjnej, z drugiej strony poprzez stwierdzenie „z winy umyślnej” w sposób zdecydowany osłabia moc tego zapisu. Ostatnia część omawianego pkt. 5 zawiera regulację dotyczącą zwrotu uzasadnionych kosztów lub wynagrodzenia z tytułu pełnienia funkcji w Głównej Komisji Rewizyjnej. O ile zwrot poniesionych kosztów jest zrozumiałą, o tyle zapis o wynagrodzeniu wydaje się pozostawać raczej w sprzeczności ze społecznym charakterem działalności Stowarzyszenia.

Ostatnim organem Stowarzyszenia jest Komisja Pojednawczo-Dyscyplinarna¹⁹. W jej skład może wejść od 5 do 9 członków, którzy powinni wybrać spośród siebie 3-osobowe Prezydium w składzie: przewodniczący, wiceprzewodniczący i sekretarz. Do zadań Komisji należy²⁰: rozpatrywanie skarg członków Stowarzyszenia w sprawach naruszeń dotyczących zasad współżycia koleżeńskiego i autorytetu Stowarzyszenia oraz składanie sprawozdań ze swojej działalności na Walnym Zgromadzeniu. Ponadto, podobnie jak ma to miejsce w przypadku Komisji Rewizyjnej, uchwalenie regulaminu należy do wyłącznej kompetencji Komisji Po-

¹⁸ *Tamże*. art. 25.

¹⁹ *Tamże*. art. 42.

²⁰ *Tamże*. art. 43.

jednawczo-Dyscyplinarnej. Art. 44 *Statutu* Stowarzyszenia nadaje Komisji uprawnienia do wymierzania różnego rodzaju sankcji karnych w stosunku do członków Stowarzyszenia. Są one wymienione w porządku od najmniej dotkliwych, takich jak upomnienie czy nagana, poprzez czasowy zakaz wykonywania funkcji we władzach Stowarzyszenia czy zawieszenie w prawach członka aż do wykluczenia ze Stowarzyszenia. Przedział czasowy kar porządkowych określony jest od 3 miesięcy do 2 lat. Środki karne orzekane są przez Komisję w 3-osobowym składzie wyznaczoną przez Prezydium. W związku z powyższymi zapisami powstają następujące problemy: jeśli w skład Komisji wchodzi np. 5 osób, z tego 3 osoby stanowią Prezydium, to zasadniczo wyznaczając turnus orzekający, członkowie Prezydium wyznaczają *de facto* samych siebie. Wątpliwości budzi także górna granica czasowa pozbawienia praw członkowskich, wydaje się, że 2 lata to kara zbyt dotkliwa i bardzo prawdopodobny jest fakt, że członek ukarany w taki sposób nie zechce powtórnie przynależeć do Stowarzyszenia. Najwięcej kontrowersji budzi jednak zapis pkt. 2 art. 44, który stanowi, że decyzja Komisji Pojednawczo-Dyscyplinarnej jest ostateczna. Ponadto zastrzeżenie budzi brak równie wysokich wymagań w stosunku do członków tej Komisji, jakie są stawiane wobec kandydatów do Komisji Rewizyjnej. W tym przypadku obowiązują jedynie ogólne wymagania stawiane członkom Stowarzyszenia²¹, które nie wydają się być wystarczającymi, biorąc pod uwagę zakres kompetencyjny członków Komisji. Organ ten zdaje się być rodzajem sądu koleżeńskiego, który jednak wyposażony jest w bardzo silne narzędzia oddziaływania dyscyplinarnego, bez możliwości odwołania się od wydanej przezeń decyzji.

W przypadku Kół Parafialnych Stowarzyszenia *Statut* przewiduje powołanie analogicznych organów, z wyjątkiem Komisji Pojednawczo-Dyscyplinarnej, której funkcję przejmuje Zarząd Koła Parafialnego²². Zważywszy na fakt, iż do powołania Koła wymaganych jest²³ jedynie 5 członków, pojawia się pytanie o zasadność mnożenia organów i zbytnią formalizację struktur terenowych. Oczywiście należy rozumieć normy art. 45-49 jako rozwiązania przyszłościowe, w miarę wzrostu liczebności członków danego Koła, brak jednak określenia sposobu funkcjonowania w przypadku statutowego minimum. Poza tym, skoro do kompetencji Zarządu Głównego Stowarzyszenia należy nadzór nad Kołem Parafialnym²⁴, trzeba postawić pytanie o sens tworzenia Parafialnej Komisji Rewizyjnej, do której stosuje się przepisy dotyczące Głównej Komisji Rewizyjnej²⁵, stojące w sprzeczności z zapisami dotyczącymi Zarządu Głównego np. pkt 7 art. 38 i pkt 1 art. 41.

²¹ *Tamże.* art. 11.

²² *Tamże.* art. 49 pkt 10.

²³ *Tamże.* art. 45.

²⁴ *Tamże.* art. 39 pkt 7.

²⁵ *Tamże.* art. 41 pkt 6.

Rozdział VI *Statutu* dotyczy organów honorowych Stowarzyszenia, które mogą być tworzone i znoszone przez Walne Zgromadzenie. W wypadku stwierdzenia: „może tworzyć i znosić honorowe organy bądź funkcje”, pojawia się potrzeba zdefiniowania, jak należy rozumieć wspomniane funkcje honorowe.

2. NADZÓR NAD STOWARZYSZENIEM

Nadzór nad stowarzyszeniem prowadzi starosta²⁶ lub wojewoda właściwy dla siedziby stowarzyszenia²⁷. Samo określenie „nadzór” rozumiane jest w nauce prawa jako prawo organu nadzorczego do dysponowania możliwościami kontrolnymi oraz środkami o charakterze represyjnym, w przypadku gdy podmiot poddany nadzorowi będzie działał w sposób niezgodny z prawem²⁸. Organ nadzorczy bada, czy interpretacja przepisów statutu stowarzyszenia odpowiada obowiązującemu prawu, natomiast sama interpretacja przysługuje wyłącznie władzom i organom stowarzyszenia²⁹. Art. 25 *Prawa o stowarzyszeniach* nadaje *in modo expreso* uprawnienie³⁰ organowi nadzorczemu do:

- żądania dostarczenia przez zarząd stowarzyszenia odpisów uchwał walnego zgromadzenia członków,
- żądania od władz stowarzyszenia niezbędnych wyjaśnień.

Pierwsze uprawnienie może dotyczyć sytuacji jednorazowej lub stałego dostarczania organowi nadzorczemu podejmowanych uchwał, wszystkich lub określonego rodzaju. Drugie uprawnienie nadaje organowi nadzorczemu nie tylko prawo żądania wyjaśnień od władz stowarzyszenia, ale też pozwala na określenie terminu, w jakim władze stowarzyszenia są zobowiązane do zadośćuczynienia żądaniu³¹. W przypadku niezastosowania się przez władze stowarzyszenia do tego żądania, organ nadzorczy może skorzystać ze wspomnianego uprawnienia do represji wobec stowarzyszenia i złożyć wniosek do sądu o nałożenie grzywny na stowarzyszenie³². Sądem, do którego zwraca się organ nadzorczy, może być każdy sąd rejonowy,

²⁶ Organ powołany *Ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. O samorządzie powiatowym*. Dziennik Ustaw (dalej skrót: DzU) z 1998 r. Nr 142 poz. 1592.

²⁷ Zostało to określone w art. 8 *Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach* (dalej skrót: Pr. stow.). DzU z 1989 r. Nr 79 poz. 855.

²⁸ P. SARNECKI. *Prawo o stowarzyszeniach*. Warszawa 2007 s. 22-24, 67.

²⁹ Zob. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 1995 r. I PRN (Sąd Najwyższy, Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych) 28/95.

³⁰ W wyniku znowelizowanych przepisów Pr. stow. organ nadzoru sprawuje nie tyle nadzór nad stowarzyszeniem, lecz jedynie kontrolę. P. SUSKI. *Stowarzyszenia i fundacje*. Warszawa 2005 s. 254.

³¹ SARNECKI. *Prawo o stowarzyszeniach*. s. 64.

³² Wysokość grzywny jednorazowo nie może przekroczyć 5000 zł. Stowarzyszenie może zwolnić się od grzywny poprzez niezwłoczne zastosowanie się do wymagań organu nadzorczego i wystąpienie do sądu o zwolnienie z grzywny. Por. Pr. stow. art. 26.

właściwy miejscowo ze względu na siedzibę stowarzyszenia. Nie musi to być sąd, który dokonał rejestracji tego stowarzyszenia³³. W przypadku gdy organ nadzorczy stwierdzi, że działalność stowarzyszenia jest niezgodna z prawem lub narusza postanowienia statutu, może on wystąpić z żądaniem usunięcia nieprawidłowości w określonym terminie, udzielić ostrzeżenia władzom stowarzyszenia lub wystąpić do sądu o zastosowanie środka przewidzianego w art. 29 *Prawa o stowarzyszeniach*. Sąd rozpoznając wniosek organu nadzorującego lub zgłoszony przez prokuratora, może zastosować trzy środki karne: udzielić upomnienia władzom stowarzyszenia, uchylić niezgodną z prawem lub statutem uchwałę stowarzyszenia lub może nawet rozwiązać stowarzyszenie w przypadku, gdy jego działalność wykazuje rażące lub uporczywe naruszenie prawa albo postanowień statutu, a nie ma warunków do przywrócenia działalności zgodnej z prawem lub statutem. Podczas rozpoznawania wspomnianego wniosku, sąd może także z własnej inicjatywy zawiesić w czynnościach zarząd i wyznaczyć przedstawiciela do prowadzenia bieżących spraw stowarzyszenia. Sąd może także zobowiązać zarząd główny stowarzyszenia do usunięcia nieprawidłowości w określonym terminie. W takim przypadku sąd zawiesza postępowanie i podejmuje je dopiero po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu.

Można tutaj zauważyć wyraźne stopniowanie dotkliwości środków nadzoru, co sugeruje, że organ nadzorczy może użyć jednorazowo tylko jednego z nich. Wobec dwóch pierwszych środków nadzoru nie przysługuje stowarzyszeniu żaden środek odwoławczy i jedyną możliwością obrony pozostaje skarga przewidziana w Konstytucji. W myśl art. 63 każdy ma prawo do złożenia petycji, wniosków lub skarg, które mogą zostać złożone zarówno w interesie publicznym, jak i własnym lub innej osoby do organów władzy publicznej oraz do organizacji i instytucji społecznych w związku z wykonywanymi przez nie zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej. W przypadku składania wniosku lub skargi w imieniu innej osoby wymagane jest wyrażenie przez nią zgody. Sposób i tryb rozpatrzenia takiej petycji, wniosku czy skargi określone są w odpowiednich ustawach.

W przypadku trzeciego środka nadzorczego przysługuje stowarzyszeniu na zasadach określonych przez kodeks postępowania cywilnego (KPC) prawo apelacji i kasacji. Jest to spowodowane jego najwyższą dotkliwością, w sposób szczególny dotyczy to możliwości rozwiązania stowarzyszenia przez sąd. Rozwiązanie stowarzyszenia jest możliwe po zaistnieniu jednocześnie dwóch przesłanek: działalność stowarzyszenia wykazuje rażące lub uporczywe naruszenie statutu i nie ma warunków do przywrócenia działalności zgodnej z prawem³⁴. Do ważności postę-

³³ Zob. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2003 r. III CZP (Sąd Najwyższy, Izba Cywilna, Wydział III) 93/03.

³⁴ Zob. Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12 kwietnia 1995 r. I ACr 123/95.

powania o rozwiązanie stowarzyszenia wymagany jest jego udział w postępowaniu czy to reprezentowanego przez organy, czy też przez wyznaczonego kuratora³⁵.

W sytuacji, gdy nowy zarząd nie zostanie wybrany mimo upływu kadencji poprzedniego zarządu lub gdy nastąpi rezygnacja, śmierć czy utrata zdolności do czynności prawnych większości lub wszystkich członków, sąd na wniosek organu nadzorującego lub z własnej inicjatywy ustanawia kuratora dla stowarzyszenia³⁶, który do czasu wyboru nowego zarządu reprezentuje stowarzyszenie w sprawach majątkowych, wymagających bieżącego załatwienia³⁷. Wybór nowego zarządu powinien dokonać się na zwołaniu walnego zebrania członków w terminie nie dłuższym niż 6 miesięcy od daty powołania dla stowarzyszenia kuratora, który inicjuje to zwołanie³⁸. W przypadku, gdy powołany kurator nie spełnia wymogów przewidzianych w ustawie, ustawa przewiduje dwa rozwiązania takiej sytuacji: sąd może odwołać kuratora i na jego miejsce powołać nowego. Drugim rozwiązaniem jest możliwość rozważenia przez organ nadzorczy lub sąd konieczności rozwiązania stowarzyszenia w myśl art. 31 *Prawa o stowarzyszeniach*. Wnioski składane do sądu przez organ nadzorczy rozpatrywane są na rozprawie w postępowaniu nieprocesowym³⁹. Norma ta stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 509 i 514 KPC, gdyż konieczność składu trójosobowego i konieczność rozprawy zamiast zwyczajnego orzekania w składzie jednoosobowym bez ławników, podkreśla szczególną troskę ustawodawcy o ochronę stowarzyszeń przed zbyt dużą ingerencją organów nadzorczych⁴⁰.

W myśl zapisu umieszczonego w Krajowym Rejestrze Sądowym (dalej skrót: KRS)⁴¹, do sprawowania kontroli nad SRK DŚ uprawniony jest starosta świdnicki. W protokołach Stowarzyszenia znajduje się tylko jedna informacja dotycząca działalności tego organu kontrolnego, w której starostwo zobowiązuje SRK DŚ do przesłania dokumentacji z wyborów od władz Stowarzyszenia⁴².

³⁵ Por. art. 379 *Ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego*. DzU z dnia 1 grudnia 1964 r. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.

³⁶ Pr. stow. art. 30 ust. 1.

³⁷ SARNECKI. *Prawo o stowarzyszeniach*. s. 72.

³⁸ Pr. stow. art. 30 ust. 2.

³⁹ Pr. stow. art. 32.

⁴⁰ SARNECKI. *Prawo o stowarzyszeniach*. s. 73.

⁴¹ Wpis Stowarzyszenia Rodzin Katolickich Diecezji Świdnickiej do Rejestru Sądowego. Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu. IX Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. 29.11.2005. Sygn. WR.IX NS-REJ. KRS/9591/5/449. Dział 1 rubryka 8.

⁴² Protokół z posiedzenia Zarządu Głównego Stowarzyszenia Rodzin Katolickich Diecezji Świdnickiej z dnia 30 września 2008 r.

3. MAJĄTEK STOWARZYSZENIA

Prawo posiadania majątku jest naturalną właściwością każdej osoby prawnej, dlatego też rozdział IV *Prawa o stowarzyszeniach* poświęcony jest normom regulującym nabywanie i posiadanie majątku przez stowarzyszenie. Art. 33 ust.1 jako podstawowe źródła tego majątku wymienia na pierwszym miejscu składki członkowskie⁴³. Ich opłacanie jest jednym z obowiązków członków stowarzyszenia. Uchwały dotyczące składek należą do obligatoryjnej materii statutów, choć jak twierdzi P. Sarnecki, biorąc pod uwagę, że powoływanie stowarzyszeń jest emanacją wolności obywatelskich, po uprzednim zaznaczeniu tego w statucie, jest możliwa rezygnacja z tego obowiązku⁴⁴. Jako kolejne źródło majątku stowarzyszenia ustawa wymienia różnego rodzaju darowizny, spadki i zapisy⁴⁵, co jest konsekwencją nabycia przez stowarzyszenie osobowości prawnej poprzez wpisanie do KRS⁴⁶. W dalszej kolejności ustawa wymienia dochody z posiadanego już przez stowarzyszenie majątku i dochody z ofiarności publicznej. Ofiarność publiczna w sposób szczególny manifestuje się podczas organizowania przez stowarzyszenia zbiorów publicznych, które regulowane są w prawie odrębną ustawą⁴⁷. Jako sposób pozyskiwania środków na prowadzenie działalności statutowej, ustawa wymienia prowadzenie działalności gospodarczej przez stowarzyszenie⁴⁸, które regulowane jest przez przepisy *Ustawy o swobodzie działalności gospodarczej*⁴⁹. Przepis ten rozwija myśl wyrażoną w art. 2 *Prawa o stowarzyszeniach*, który stanowi, że stowarzyszenie jest zrzeszeniem o celach niezarobkowych⁵⁰, a wszelka działalność gospodarcza i płynące z niej dochody nie mogą zostać rozdysponowane pomiędzy członków stowarzyszenia⁵¹.

Niejednokrotnie działalność stowarzyszeń jest doskonałym uzupełnieniem realizacji zadań publicznych wykonywanych przez organy państwowe, stąd art. 35 *Prawa o stowarzyszeniach* stanowi, że stowarzyszenia mogą otrzymywać dotację na zasadach, które są określone w przepisach odrębnych⁵². Podstawowym aktem

⁴³ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 18 września 2006 r. III SA/Wa 1976/06.

⁴⁴ SARNECKI. *Prawo o stowarzyszeniach*. s. 74.

⁴⁵ Pr. stow. art. 33 ust. 1.

⁴⁶ Pr. stow. art. 17.

⁴⁷ *Ustawa z dnia 15 marca 1933 r. O zbiorach publicznych*. DzU z 1933 r. Nr 22 poz. 162.

⁴⁸ Pr. stow. art. 34.

⁴⁹ *Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. O swobodzie działalności gospodarczej*. DzU z 2004 r. Nr 155 poz. 1095.

⁵⁰ Pr. stow. art. 2 ust. 1.

⁵¹ Zob. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 24 marca 1994 r. SA/Po 1851/93 oraz Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 1990 r. III PZP 59/89.

⁵² Pr. stow. art. 35.

normatywnym jest tutaj *Ustawa o finansach publicznych*⁵³, która stanowi, że w budżecie państwa lub jednostki samorządu terytorialnego mogą być przeznaczone środki dla stowarzyszeń mających status organizacji pożytku publicznego⁵⁴. Należy do nich zaliczyć także stowarzyszenia katolickie⁵⁵, którym, jak stanowi art. 176 *Ustawy o finansach publicznych*, jednostki samorządu terytorialnego mogą udzielać dotacji na cele publiczne związane z realizacją ich zadań⁵⁶. Finansowanie realizacji tych zadań może przybierać różne formy:

- powierzenia wykonywania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji,
- wspierania takich zadań, wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji,
- może nastąpić również na podstawie umowy jednostki samorządu terytorialnego z podmiotem niezaliczanym do sektora finansów publicznych i niedziałającym w celu osiągnięcia zysku, czyli tzw. umowy dotacyjnej⁵⁷. Elementy tej umowy określa art. 131 ust. 2 *Ustawy o finansach publicznych*. Artykuł ten stanowi, że umowa powinna określać przede wszystkim szczegółowy opis zadania, w tym cel, na jaki dotacja została przyznana oraz termin jego wykonania. W następnej kolejności powinna zostać podana wysokość dotacji celowej udzielanej organizacji wykonującej zadanie i tryb płatności oraz oznaczony termin wykorzystania dotacji, który nie może być dłuższy niż do dnia 31 grudnia danego roku budżetowego. Ponadto umowa powinna określać tryb kontroli wykonywania zadania, termin i sposób rozliczenia udzielonej dotacji celowej oraz termin zwrotu niewykorzystanej części dotacji celowej, który nie może przekroczyć 15 dni od określonego w umowie dnia wykonania zadania, chyba że zadanie realizowano za granicą, w tym przypadku termin ten jest przedłużony do 30 dni.

Dotacje mają charakter uznaniowy i stowarzyszeniom nie przysługują żadne roszczenia o udzielenie im dotacji i to zarówno co do kwoty dotacji, jak i co do samego jej przyznania⁵⁸. W przypadku przyznania dotacji, stowarzyszenie jest

⁵³ *Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. O finansach publicznych*. DzU z 2005 r. Nr 249 poz. 2104.

⁵⁴ Art. 106 ust. 2 i art. 176.

⁵⁵ Należy tu zaliczyć: „podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie to prowadzące działalność pożytku publicznego osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego”. Komentarz do art. 106 w: L. LIPIEC. *Komentarz do ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych*. Warszawa: SIP LEX 2008.

⁵⁶ *Ustawa o finansach publicznych*. art. 176 ust. 1.

⁵⁷ Komentarz do art. 176 w: LIPIEC. *Komentarz do ustawy*.

⁵⁸ SARNECKI. *Prawo o stowarzyszeniach*. s. 77.

zobowiązane do rozliczenia się z przyznanych mu środków i podlega kontroli Najwyższej Izby Kontroli⁵⁹ lub Regionalnej Izby Obrachunkowej⁶⁰.

Normy dotyczące majątku SRK DŚ zawarte są w rozdziale VII *Statutu*. Art. 51 stanowi, że majątek Stowarzyszenia stanowią nieruchomości, ruchomości i fundusze, z tym że słowo fundusze należy rozumieć jako środki pieniężne znajdujące się na rachunku bankowym Stowarzyszenia. Jako główne źródło pochodzenia majątku wskazane zostały składki statutowe, które obecnie wynoszą 5 zł miesięcznie. Ponadto w celu realizacji celów statutowo-programowych Stowarzyszenie może pozyskiwać środki⁶¹ z działalności statutowej i gospodarczej, akcji zbiorczych oraz dobrowolnych świadczeń osób wspierających. Dodatkowo źródłem wpływów mogą być dotacje i subwencje, spadki, darowizny, zapisy i polecenia. Należy podkreślić, że lista ta nie stanowi spisu zamkniętego i środki nieujęte w powyższych kategoriach można przypisać do ostatniego punktu: źródła inne. Ostatni artykuł omawianego rozdziału budzi uzasadnione wątpliwości, gdyż stanowi, że wszelkie dokumenty wiążące Stowarzyszenie pod względem finansowym i majątkowym oraz dokumenty rozliczeniowe podpisują prezes Stowarzyszenia i skarbnik lub osoby upoważnione na piśmie przez Zarząd Stowarzyszenia⁶². W tym miejscu należy odwołać się do takich funkcji KRS, jak informacyjna, domniemań prawnych, prawdziwości wpisu oraz domniemania powszechnej znajomości wpisu⁶³. Przywołanie tych funkcji spowodowane jest niezgodnością treści wspomnianego artykułu z zapisem zawartym we wpisie znajdującym się w KRS⁶⁴, w którym do składania oświadczeń woli w imieniu SRK DŚ jest uprawniony tylko prezes lub wiceprezes łącznie z innym członkiem Zarządu Głównego. W tym przypadku pojawia się pytanie o skuteczność zaciągniętych zobowiązań na zasadzie określonej w art. 53 *Statutu*, a nie według treści wpisu do KRS. Nie ulega wątpliwości, że podpisanie jakiegokolwiek dokumentu, w sposób szczególny takiego, który ustanawia zobowiązanie Stowarzyszenia wobec innej osoby, jest oświadczeniem woli⁶⁵. W przypadku osoby zawierającej umowę ze Stowarzyszeniem, ciąży na niej obowiązek zapoznania się z treścią wpisu w KRS dotyczącym reprezentacji Stowarzyszenia, gdyż na mocy przepisów prawa nie można zasłaniać się jego nieznaną.

⁵⁹ Art. 2 ust. 3 p. 5 *Ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. O Najwyższej Izbie Kontroli*. DzU z 1994 r. Nr 231 poz. 1701.

⁶⁰ Art. 1. ust. 2 p. 7 *Ustawy z dnia 7 października 1992 r. O regionalnych izbach obrachunkowych*. DzU z 1992 r. Nr 55 poz. 577.

⁶¹ Statut SRK DŚ art. 52.

⁶² *Tamże*. art. 53.

⁶³ A. SZAJKOWSKI, M. TARSKA. *Prawo spółek handlowych*. Warszawa 2005 s. 158-159.

⁶⁴ Odpis aktualny z Rejestru Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. Nr KRS 0000245969. Stan na dzień 15.12.2008 godz. 13:03:53. Oddział Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego w Wałbrzychu. Dział 2 rubryka 1.

⁶⁵ Z. RADWAŃSKI. *Prawo cywilne – część ogólna*. Warszawa 2005 s. 219 nn.

Inny problem powstaje w przypadku działania osoby trzeciej, np. nabywcy nieruchomości lub nieruchomości od zbywcy, który nabył ją na własność w drodze np. umowy kupna-sprzedaży od osoby nieuprawnionej do reprezentacji Stowarzyszenia. W tym przypadku wydaje się, że należy wziąć pod uwagę, czy dana osoba trzecia działała w dobrej wierze i czy przy zachowaniu wymaganej staranności mogła wiedzieć o zaistniałym braku pełnomocnictwa. Jeśli nie, wszelkie roszczenia odszkodowawcze Stowarzyszenie może kierować jedynie w stosunku do pierwotnego nabywcy i osoby występującej w jego imieniu bez umocowania prawnego.

Ostatni problem, jaki pojawił się podczas analizy powyższych przepisów, dotyczy kwestii nieruchomości, które w myśl art. 51 *Statutu* mogą wejść w skład majątku. *Statut* nie określa sposobu zarządu daną nieruchomością i celu jej wykorzystania. Ponadto pkt 6 art. 38 *Statutu* stanowi jedynie, że do zakresu działań Zarządu Głównego należy podejmowanie uchwał dotyczących kupna, sprzedaży, zamiany i obciążania nieruchomości. Brak zapisu o wymogu zgody Walnego Zgromadzenia w sprawie zbycia lub obciążenia nieruchomości lub składnika majątkowego o znacznej wartości może w przyszłości doprowadzić do wyrządzenia dużej szkody na rzecz Stowarzyszenia.

4. LIKWIDACJA STOWARZYSZENIA

Zakończenie działalności stowarzyszenia na podstawie przepisów ustawowych może nastąpić z dwóch przyczyn: z powodu rozwiązania stowarzyszenia przez jego członków lub na skutek rozwiązania stowarzyszenia przez sąd. Pierwsza okoliczność jest niejako dopełnieniem uprawnienia przysługującego członkom założycielom, z którego skorzystali podczas zakładania stowarzyszenia. Skoro w sposób nieskrępowany mogli oni założyć stowarzyszenie, równie swobodnie mogą oni to stowarzyszenie rozwiązać⁶⁶ i jedynie spełnianie pewnych funkcji publicznych przez likwidowane stowarzyszenie nakłada na jego członków obowiązek przestrzegania reguł ustalonych wcześniej w statucie⁶⁷. Dokonuje się to na drodze uchwały członków stowarzyszenia, zgodnie z wymogami zawartymi w statucie, dotyczącymi ważności głosowania i wymaganego *quorum*⁶⁸. Należy zaznaczyć, że sytuacja, w której przepisy statutu zezwalają na likwidację stowarzyszenia na podstawie decyzji rady nadzorczej lub zarządu stanowiłaby niedopuszczalne ograniczenie praw członków stowarzyszenia⁶⁹. Co do zasady likwidatorami w tym przypadku są członkowie stowarzyszenia, o ile statut stowarzyszenia nie przewidział innego

⁶⁶ SARNECKI. *Prawo o stowarzyszeniach*. s. 77.

⁶⁷ Pr. stow. Art. 10 ust. 1 p. 9.

⁶⁸ Pr. stow. Art. 10 ust. 1 p. 6.

⁶⁹ Zob. Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 31 marca 2000 r. I ACa 215/00.

rozwiązania⁷⁰. W przypadku rozwiązania stowarzyszenia przez sąd, zarządza on jego likwidację i wyznacza likwidatora⁷¹.

Po zakończeniu działalności stowarzyszenia pozostają jeszcze przysługujące mu wierzytelności, ciężące na nim roszczenia oraz majątek. Do zadań likwidatora należy ściągnięcie wierzytelności i spłacenie zobowiązań⁷². Wszelkie czynności merytoryczne nie dotyczące spraw majątkowych stowarzyszenia pozostają poza uprawnieniem likwidatora⁷³. Warto w tym miejscu podkreślić, że zakres funkcji likwidatora podczas likwidacji stowarzyszenia jest o wiele szerszy niż uprawnienia przysługujące kuratorowi⁷⁴ czy przedstawicielowi⁷⁵ i nie ograniczają się jedynie do prowadzenia bieżących spraw, ale obejmują ich pełny zakres, oczywiście tylko w sferze majątkowej. Sposób powołania likwidatora ma swoje konsekwencje także w normach, jakimi jest on zobligowany w trakcie swojego działania. W przypadku likwidatora powołanego przez sąd, jest on zobowiązany do przestrzegania przepisów prawa cywilnego i karnego. Likwidatorzy, którymi są członkowie stowarzyszenia, są dodatkowo ograniczeni przepisami statutu dotyczącymi zwoływania posiedzeń i podejmowania rozstrzygnięć⁷⁶. Po spłacie zobowiązań i ściągnięciu należności pozostały majątek przeznaczają się na cel przewidziany przepisami statutu lub według podjętej uchwały walnego zgromadzenia członków. W przypadku braku powyższych ustaleń o przeznaczeniu majątku decyduje sąd, który wybiera cel społeczny, na jaki zostaną przeznaczone pozostałe po stowarzyszeniu środki⁷⁷. Wydaje się, że o ile to możliwe, rzeczą słuszną byłoby przekazanie ich na cel tożsamy lub zbliżony do celów zlikwidowanego stowarzyszenia⁷⁸, co znalazło swoje potwierdzenie w orzeczeniu Sądu Najwyższego⁷⁹. Choć przepisy ustawy nie wyrażają tego wprost, koszt wynagrodzenia likwidatora zawarty jest w kosztach likwidacji⁸⁰.

Trzeci wyjątek zawarty w omawianym w pierwszym rozdziale art. 35 *Ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej* ma charakter *lex specialis* względem przepisów *Prawa o stowarzyszeniach*⁸¹. W przypadku stowarzyszeń niebędących organizacjami katolickimi, ich majątek pozostały po likwidacji zostaje przekazany zgodnie ze statutowym zapisem, a w razie braku takiego zapisu sąd podejmuje decyzję o jego przeznaczeniu, natomiast majątek

⁷⁰ Pr. stow. art. 36 ust. 1.

⁷¹ Pr. stow. art. 36 ust. 2.

⁷² SUSKI. *Stowarzyszenia*. s. 271.

⁷³ SARNECKI. *Prawo o stowarzyszeniach*. s. 78.

⁷⁴ Pr. stow. art. 30.

⁷⁵ Pr. stow. art. 29.

⁷⁶ SARNECKI. *Prawo o stowarzyszeniach*. s. 78.

⁷⁷ Pr. stow. art. 38.

⁷⁸ SARNECKI. *Prawo o stowarzyszeniach*. s. 80.

⁷⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 1996 r. II CRN (Sąd Najwyższy, II Izba cywilna) 6/96.

⁸⁰ Pr. stow. art. 39.

⁸¹ Dotyczy: Pr. stow. art. 38.

organizacji katolickiej przechodzi z mocy prawa na jednostkę nadrzędną, a w razie jej braku na Konferencję Episkopatu Polski lub Konferencję Wyższych Przełożonych Zakonnych⁸². Konsekwencją tej normy jest obowiązek likwidatora do ustalenia, kto jest nadrzędną osobą prawną nad zlikwidowaną organizacją katolicką, a w razie jej braku ma on obowiązek przenieść majątek na Konferencję Episkopatu Polski lub Konferencję Wyższych Przełożonych Zakonnych.

W przypadku likwidacji SRK DŚ, korzystając z ustawowego uprawnienia⁸³ do samodzielnego określenia podmiotów uprawnionych do przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego, pkt 2 art. 55 *Statutu* stanowi, że Walne Zgromadzenie powołuje Komisję Likwidacyjną, której zadaniem jest wykonanie przepisanych przez prawo czynności likwidacyjnych. Na mocy *Statutu* rozwiązanie Stowarzyszenia może nastąpić na drodze uchwały Walnego Zgromadzenia Stowarzyszenia, z tym że w tym przypadku do ważności uchwały postawiony jest wyższy próg oddanych głosów, bo aż 3/4 przy obecności 2/3 liczby osób stowarzyszonych. To ostatnie stwierdzenie wydaje się niefortunne, gdyż do osób stowarzyszonych należy zaliczyć nie tylko członków zwyczajnych, ale i honorowych, którymi mogą być nie tylko osoby fizyczne, ale i osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej⁸⁴, stąd określenie to wydaje się nieprecyzyjne, choć wątpliwość ta znika po dokonaniu wykładni systemowej⁸⁵. Członkowie honorowi w myśl przepisów *Statutu* mogą brać udział w Walnym Zgromadzeniu tylko z głosem doradczym⁸⁶ i pozbawieni są zarówno czynnego, jak i biernego prawa wyborczego⁸⁷.

W przypadku, gdy niemożliwe jest podjęcie przez Komisję uchwały o przeznaczeniu majątku lub powołaniu Komisji Likwidacyjnej, majątek Stowarzyszenia przechodzi na własność diecezji świdnickiej⁸⁸. Brak możliwości podjęcia uchwały należy prawdopodobnie rozumieć albo jako brak konsensusu pomiędzy członkami obecnymi na Walnym Zgromadzeniu, albo brak wymaganego *quorum*. Możliwe jest także wytłumaczenie, że na skutek określonych przyczyn Stowarzyszenie utraci swoich członków. Druga część przepisu, mówiąca o przeznaczeniu majątku Stowarzyszenia na rzecz diecezji świdnickiej, może wzbudzić pewne wątpliwości dotyczące określenia jednostki nadrzędnej w stosunku do Stowarzyszenia. Można w tym przypadku wziąć pod uwagę diecezję świdnicką, na której terenie ono działa i Federację Stowarzyszeń Rodzin Katolickich, do której SRK DŚ przynależy. W tym przypadku, biorąc pod uwagę rodzaj więzów prawnych występujących

⁸² B. RAKOCZY. *Ustawa o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego*. Warszawa 2008 s. 239.

⁸³ Pr. stow. art. 36.

⁸⁴ Statut SRK DŚ art. 16.

⁸⁵ J. KRUKOWSKI. *Wstęp do nauki o państwie i prawie*. Lublin 2002 s. 138.

⁸⁶ Statut SRK DŚ art. 29 pkt 3.

⁸⁷ *Tamże*. art. 17 pkt 1.

⁸⁸ *Tamże*. art. 55 pkt 3.

w obu przypadkach, należy się bez wątpienia opowiedzieć za przekazaniem majątku na rzecz diecezji.

Zakończenie

Celem niniejszego opracowania było zaprezentowanie struktury i poszczególnych organów statutowych Stowarzyszenia Rodzin Katolickich Diecezji Świdnickiej. W oparciu o *Statut* Stowarzyszenia przedstawione zostały takie organy Stowarzyszenia, jak: Walne Zgromadzenie, Zarząd Główny, Komisja Rewizyjna i Komisja Pojednawczo-Dyscyplinarna. Ukazano szczegółowy sposób powoływania wymienionych organów, zakres posiadanych przez nie kompetencji oraz długość ich kadencji. Istotnym zagadnieniem jest kwestia nadzoru nad Stowarzyszeniem, zarówno w odniesieniu do uprawnionych organów państwowych, jak i udzielonych im przez ustawę kompetencji kontrolnych. W kolejnej części artykułu omówiono zagadnienie posiadania majątku Stowarzyszenia, a zwłaszcza sposób jego pozyskiwania oraz sprawowania nad nim zarządu. Ostatnią część niniejszego opracowania stanowi prezentacja norm dotyczących likwidacji Stowarzyszenia, w której omówiono procedurę likwidacyjną, sposób powołania likwidatora oraz określenia jednostki nadrzędnej uprawnionej do otrzymania majątku po zlikwidowanym Stowarzyszeniu. Artykuł stanowi krytyczne spojrzenie na treść zapisów statutowych w świetle obowiązujących przepisów prawa polskiego i kościelnego.

THE STRUCTURE AND ORGANIZATION OF ASSOCIATION OF CATHOLIC FAMILIES OF SWIDNICA DIOCESE

S u m m a r y

The purpose of this article is to present the structure of the Association of Catholic Families of Swidnica Diocese, the oversight of association and issues regarding the property of the association. There were also presented the standards relating to the end of the activities of the association and its liquidation. As the basis of the analysis it was adopted the provisions of the polish law and the individual statutory records.

Słowa kluczowe: Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Świdnickiej, duszpasterstwo rodzin, teologia pastoralna.

Key words: Association of Catholic Families of Swidnica Diocese, ministry of families, pastoral theology.